

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.2 ΔΙΑΤΑΞΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΑΡΙΘΜΩΝ

ΘΕΩΡΙΑ 1

(α) Ένας αριθμός α είναι **μεγαλύτερος** από έναν αριθμό β , όταν η διαφορά $\alpha - \beta$ είναι **θετικός** αριθμός. Δηλαδή: $\alpha > \beta \Leftrightarrow \alpha - \beta > 0$.

Αν για τους αριθμούς α και β ισχύει: $\alpha > \beta$ ή $\alpha = \beta$, τότε γράφουμε: $\alpha \geq \beta$.

(β) Ένας αριθμός α είναι **μικρότερος** από έναν αριθμό β , όταν η διαφορά $\alpha - \beta$ είναι **αρνητικός** αριθμός. Δηλαδή: $\alpha < \beta \Leftrightarrow \alpha - \beta < 0$.

Αν για τους αριθμούς α και β ισχύει: $\alpha < \beta$ ή $\alpha = \beta$, τότε γράφουμε: $\alpha \leq \beta$.

ΘΕΩΡΙΑ 2 (Κανόνες Προσθήμου - Ανισότητας)

Έχουμε τις παρακάτω σχέσεις:

(α) Αν $\alpha > 0$ και $\beta > 0 \Rightarrow \alpha + \beta > 0$.

(β) Αν $\alpha < 0$ και $\beta < 0 \Rightarrow \alpha + \beta < 0$.

(γ) Αν οι α, β είναι ομόσημοι $\Leftrightarrow \alpha\beta > 0 \Leftrightarrow \frac{\alpha}{\beta} > 0$.

(δ) Αν οι α, β είναι ετερόσημοι $\Leftrightarrow \alpha\beta < 0 \Leftrightarrow \frac{\alpha}{\beta} < 0$.

(ε) Για κάθε $\alpha \in \mathbb{R}$ ισχύει $\alpha^2 \geq 0$, (στ) Αν $\alpha^2 = 0 \Leftrightarrow \alpha = 0$.

ΘΕΩΡΙΑ 3 (Ιδιότητες - Ανισοτήτων)

Έχουμε τις παρακάτω ιδιότητες:

(α) Μεταβατική ιδιότητα: Αν $\alpha > \beta$ και $\beta > \gamma \Rightarrow \alpha > \gamma$.

(β) Πρόσθεση αριθμού στα δύο μέλη μιας ανισότητας: $\alpha > \beta \Leftrightarrow \alpha + \gamma > \beta + \gamma$.

(γ) Πολλαπλασιασμός αριθμού στα δύο μέλη μιας ανισότητας:

- Αν $\gamma > 0$, τότε $\alpha > \beta \Leftrightarrow \alpha\gamma > \beta\gamma$.
- Αν $\gamma < 0$, τότε $\alpha > \beta \Leftrightarrow \alpha\gamma < \beta\gamma$

(δ) Πρόσθεση κατά μέλη δύο ανισοτήτων: Αν $\alpha > \beta$ και $\gamma > \delta \Rightarrow \alpha + \gamma > \beta + \delta$

(ε) Πολλαπλασιασμός κατά μέλη δύο ανισοτήτων:

Αν $\alpha, \beta, \gamma, \delta > 0$ ισχύει η συνεπαγωγή: $\alpha > \beta$ και $\gamma > \delta \Rightarrow \alpha\gamma > \beta\delta$

ΘΕΩΡΙΑ 4 (Σημαντική Παρατήρηση)

Δεν έχουμε το δικαίωμα να αφαιρέσουμε ή να διαιρέσουμε κατά μέλη δύο ανισότητες. Για παράδειγμα ισχύουν οι ανισότητες:

- $5 < 10$ και $1 < 8$. Αν αφαιρέσουμε κατά μέλη έχουμε: $5 - 1 < 10 - 8 \Leftrightarrow 4 < 2$, που είναι λάθος.
- $6 < 10$ και $2 < 5$. Αν διαιρέσουμε κατά μέλη έχουμε: $\frac{6}{2} < \frac{10}{5} \Leftrightarrow 3 < 2$, που είναι λάθος.

ΘΕΩΡΙΑ 5 (Ανισότητες και Δυνάμεις)

(α) (i) Αν $\alpha, \beta > 0$ τότε: $\alpha^n = \beta^n \Leftrightarrow \alpha = \beta$.

(ii) Αν $\alpha, \beta \in \mathbb{R}$ και n περιττός, ισχύει: $\alpha^n = \beta^n \Leftrightarrow \alpha = \beta$.

(iii) Αν $\alpha, \beta \in \mathbb{R}$ και n άρτιος, ισχύει: $\alpha^n = \beta^n \Leftrightarrow \alpha = \beta$ ή $\alpha = -\beta$.

(β) (i) Αν $\alpha, \beta > 0$ τότε: $\alpha^n > \beta^n \Leftrightarrow \alpha > \beta$.

(ii) Αν $\alpha, \beta \in \mathbb{R}$ και ν **περιπτώς**, ισχύει: $\alpha' > \beta' \Leftrightarrow \alpha > \beta$.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 1

(α) Αν οι αριθμοί α, β είναι ομόσημοι, να αποδείξετε ότι: $\alpha < \beta \Leftrightarrow \frac{1}{\alpha} > \frac{1}{\beta}$.

(β) Για κάθε $\alpha, \beta \in \mathbb{R}$ ισχύει: $\alpha^2 + \beta^2 \geq 2\alpha\beta$.

(γ) (i) Αν $\alpha > 0$, τότε ισχύει ότι: $\alpha + \frac{1}{\alpha} \geq 2$.

(ii) Αν $\alpha < 0$, τότε ισχύει ότι: $\alpha + \frac{1}{\alpha} \leq 2$.

ΛΥΣΗ

(α) Αφού οι αριθμοί α, β είναι ομόσημοι ισχύει ότι: $\alpha\beta > 0$.

Διαιρούμε κατά μέλη την αρχική ανισότητα με το $\alpha\beta > 0$ και προκύπτει:

$$\alpha < \beta \Leftrightarrow \frac{\alpha}{\alpha\beta} < \frac{\beta}{\alpha\beta} \Leftrightarrow \frac{1}{\beta} < \frac{1}{\alpha} \Leftrightarrow \frac{1}{\alpha} > \frac{1}{\beta}.$$

(β) Έχουμε: $\alpha^2 + \beta^2 \geq 2\alpha\beta \Leftrightarrow \alpha^2 + \beta^2 - 2\alpha\beta \geq 0 \Leftrightarrow (\alpha - \beta)^2 \geq 0$, που ισχύει.

(γ) (i) Αρχικά πολλαπλασιάζουμε και τα δύο μέλη της ανισότητας $\alpha + \frac{1}{\alpha} \geq 2$ με

$\alpha > 0$, οπότε δεν αλλάζει η φορά και έχουμε: $\alpha + \frac{1}{\alpha} \geq 2 \Leftrightarrow \alpha \cdot \alpha + \alpha \cdot \frac{1}{\alpha} \geq 2\alpha$

$\alpha^2 + 1 \geq 2\alpha \Leftrightarrow \alpha^2 - 2\alpha + 1 \geq 0 \Leftrightarrow (\alpha - 1)^2 \geq 0$, που ισχύει.

(ii) Αρχικά πολλαπλασιάζουμε και τα δύο μέλη της ανισότητας $\alpha + \frac{1}{\alpha} \leq -2$ με $\alpha < 0$,

οπότε αλλάζει η φορά και έχουμε: $\alpha + \frac{1}{\alpha} \leq -2 \Leftrightarrow \alpha \cdot \alpha + \alpha \cdot \frac{1}{\alpha} \leq -2\alpha$

$\alpha^2 + 1 \leq -2\alpha \Leftrightarrow \alpha^2 + 2\alpha + 1 \geq 0 \Leftrightarrow (\alpha + 1)^2 \geq 0$, που ισχύει.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 2

(α) Να αποδείξετε ότι: $(x^2 + 1)(y^2 + 4) \geq (xy + 2)^2$.

(β) Να αποδείξετε ότι: $\alpha\beta \leq \frac{\alpha^2 + \beta^2}{2} \leq \frac{\alpha^3 - \beta^3}{\alpha - \beta}$, για $\alpha \neq \beta$.

ΛΥΣΗ

(α) Κάνοντας πράξεις έχουμε: $(x^2 + 1)(y^2 + 4) \geq (xy + 2)^2$

$$\Leftrightarrow x^2 y^2 + 4x^2 + y^2 + 4 \geq x^2 y^2 + 4xy + 4 \Leftrightarrow 4x^2 + y^2 - 4xy \geq 0 \Leftrightarrow (2x)^2 + y^2 - 2 \cdot 2x \cdot y \geq 0$$

$$\Leftrightarrow (2x - y)^2 \geq 0. \text{ Που ισχύει.}$$

(β) Κάνοντας πράξεις έχουμε:

$$\bullet \quad \alpha\beta \leq \frac{\alpha^2 + \beta^2}{2} \Leftrightarrow 2\alpha\beta \leq \alpha^2 + \beta^2 \Leftrightarrow \alpha^2 + \beta^2 - 2\alpha\beta \geq 0 \Leftrightarrow (\alpha - \beta)^2 \geq 0. \text{ Ισχύει.}$$

$$\bullet \quad \frac{\alpha^2 + \beta^2}{2} \leq \frac{\alpha^3 - \beta^3}{\alpha - \beta} \Leftrightarrow \frac{\alpha^2 + \beta^2}{2} \leq \frac{(\alpha - \beta)(\alpha^2 + \alpha\beta - \beta^2)}{\alpha - \beta} \stackrel{\alpha - \beta \neq 0}{\Leftrightarrow} \frac{\alpha^2 + \beta^2}{2} \leq \alpha^2 + \alpha\beta - \beta^2$$
$$\Leftrightarrow \alpha^2 + 2\alpha\beta + \beta^2 \geq 0 \Leftrightarrow (\alpha + \beta)^2 \geq 0. \text{ Ισχύει.}$$

$$\text{Άρα αποδείξαμε ότι: } \alpha\beta \leq \frac{\alpha^2 + \beta^2}{2} \leq \frac{\alpha^3 - \beta^3}{\alpha - \beta}.$$

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 3

(α) Αν ισχύει $\alpha > \beta > 0$, να αποδείξετε ότι: $\alpha^7 - \frac{1}{\alpha} > \beta^7 - \frac{1}{\beta}$.

(β) Αν ισχύει $\alpha > \beta > 1$, να αποδείξετε ότι: $\beta(\alpha + 1) > \alpha + \beta^2$.

ΛΥΣΗ

(α) Αφού $\alpha, \beta > 0$, άρα ισχύει ότι: $\alpha > \beta \Leftrightarrow \alpha^7 > \beta^7$ (1).

Οι αριθμοί α, β είναι ομόσημοι, άρα ισχύει ότι: $\alpha > \beta \Leftrightarrow \frac{1}{\alpha} < \frac{1}{\beta} \Leftrightarrow -\frac{1}{\alpha} > -\frac{1}{\beta}$ (2).

Από (1)+(2) έχουμε: $\alpha^7 - \frac{1}{\alpha} > \beta^7 - \frac{1}{\beta}$.

(β) Κάνοντας πράξεις έχουμε: $\beta(\alpha + 1) > \alpha + \beta^2 \Leftrightarrow \beta\alpha + \beta > \alpha + \beta^2$
 $\Leftrightarrow \beta\alpha - \alpha + \beta - \beta^2 > 0 \Leftrightarrow \alpha(\beta - 1) - \beta(\beta - 1) > 0 \Leftrightarrow (\beta - 1)(\alpha - \beta) > 0$.

Χρησιμοποιώντας την αρχική σχέση: $\alpha > \beta > 1$ έχουμε:

- $\beta > 1 \Leftrightarrow \beta - 1 > 0$.
- $\alpha > \beta \Leftrightarrow \alpha - \beta > 0$

Άρα αποδείξαμε ότι ισχύει η αρχική.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 4

(α) Αν $x \neq 1$, να αποδείξετε ότι: $\frac{x^3 - 2}{x - 1} > \frac{x^2 - 2x}{x - 1}$.

(β) Να αποδείξετε ότι: $\frac{x}{x^2 + 1} \leq \frac{1}{2}$.

ΛΥΣΗ

(α) Στην ανισότητα δεν μπορούμε να κάνουμε απαλοιφή παρονομαστών γιατί το $x - 1$ δεν είναι πάντα θετικό ή αρνητικό. Κατά συνέπεια μεταφέρουμε όλους τους όρους στο πρώτο μέλος και κάνουμε τα κλάσματα ομώνυμα.

$$\begin{aligned} \text{Για } x \neq 1, \text{ έχουμε: } \frac{x^3 - 2}{x - 1} > \frac{x^2 - 2x}{x - 1} &\Leftrightarrow \frac{x^3 - 2}{x - 1} - \frac{x^2 - 2x}{x - 1} > 0 \\ \Leftrightarrow \frac{x^3 - x^2 + 2x - 2}{x - 1} > 0 &\Leftrightarrow \frac{x^2(x - 1) + 2(x - 1)}{x - 1} > 0 \Leftrightarrow \frac{(x - 1)(x^2 + 2)}{x - 1} > 0 \end{aligned}$$

$$\stackrel{x \neq 1}{\Leftrightarrow} x^2 + 2 > 0, \text{ που ισχύει.}$$

(β) Ισχύει $x^2 + 1 > 0$, οπότε μπορούμε να πολλαπλασιάσουμε και τα δύο μέλη της

$$\text{αρχικής ανισότητας. Έχουμε: } \frac{x}{x^2 + 1} \leq \frac{1}{2} \Leftrightarrow 2(x^2 + 1) \cdot \frac{x}{x^2 + 1} \leq 2(x^2 + 1) \cdot \frac{1}{2}$$

$$\Leftrightarrow 2x \leq x^2 + 1 \Leftrightarrow 0 \leq x^2 - 2x + 1 \Leftrightarrow (x - 1)^2 \geq 0 \text{ που ισχύει.}$$

ΘΕΩΡΙΑ 6 (Σύγκριση Αριθμών)

(α) Για να συγκρίνουμε δύο αριθμούς α και β , βρίσκουμε την διαφορά $\alpha - \beta$ και έχουμε τις παρακάτω περιπτώσεις:

- Αν $\alpha - \beta > 0$, τότε $\alpha > \beta$
- Αν $\alpha - \beta < 0$, τότε $\alpha < \beta$
- Αν $\alpha - \beta = 0$, τότε $\alpha = \beta$.

(β) Για να συγκρίνουμε δύο **θετικών** αριθμούς α και β , βρίσκουμε το πηλίκο $\frac{\alpha}{\beta}$ και

έχουμε τις παρακάτω περιπτώσεις:

- Αν $\frac{\alpha}{\beta} > 1$, τότε $\alpha > \beta$
- Αν $\frac{\alpha}{\beta} < 1$, τότε $\alpha < \beta$
- Αν $\frac{\alpha}{\beta} = 1$, τότε $\alpha = \beta$.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 5

(α) Αν $x \neq 3$, να συγκρίνετε τους αριθμούς: $\alpha = x^2 + 4$ και $\beta = 6x - 5$.

(β) Αν ισχύει: $0 < \alpha < \beta$, να συγκρίνετε τους αριθμούς: $\frac{\alpha}{\beta}$, 1, και $\frac{\beta}{\alpha}$.

(γ) Αν ισχύει: $0 < \alpha < \beta$, να συγκρίνετε τους αριθμούς: $(\alpha\beta)^{10}$ και β^{20} .

ΛΥΣΗ

(α) Δημιουργούμε την διαφορά: $\alpha - \beta = (x^2 + 4) - (6x - 5) = x^2 + 4 - 6x + 5 = x^2 - 6x + 9 = (x - 3)^2 \geq 0$. Όμως $x \neq 3 \Leftrightarrow x - 3 \neq 0$. Άρα $\alpha - \beta > 0 \Leftrightarrow \alpha > \beta$.

(β) Διαιρούμε και τα δύο μέλη της ανισότητας: $\alpha < \beta$ με $\beta > 0$ και έχουμε:

$$\alpha < \beta \Leftrightarrow \frac{\alpha}{\beta} < \frac{\beta}{\beta} \Leftrightarrow \frac{\alpha}{\beta} < 1 \quad (1)$$

Διαιρούμε και τα δύο μέλη της ανισότητας: $\alpha < \beta$ με $\alpha > 0$ και έχουμε:

$$\alpha < \beta \Leftrightarrow \frac{\alpha}{\alpha} < \frac{\beta}{\alpha} \Leftrightarrow 1 < \frac{\beta}{\alpha} \quad (2)$$

Από τις (1), (2) έχουμε: $\frac{\alpha}{\beta} < 1 < \frac{\beta}{\alpha}$.

(γ) Δημιουργούμε το πηλίκο τους και το συγκρίνουμε με την μονάδα. Έχουμε:

$$\frac{(\alpha\beta)^{10}}{\beta^{20}} = \frac{\alpha^{10} \cdot \beta^{10}}{\beta^{20}} = \frac{\alpha^{10}}{\beta^{10}} = \left(\frac{\alpha}{\beta}\right)^{10} < 1. \text{ Αποδείξαμε ότι: } \frac{(\alpha\beta)^{10}}{\beta^{20}} < 1 \Leftrightarrow (\alpha\beta)^{10} < \beta^{20}.$$

ΘΕΩΡΙΑ 7

Ισχύει ότι: $\alpha^2 \geq 0$, για κάθε $\alpha \in \mathbb{R}$, προκύπτουν οι παρακάτω ισοδυναμίες:

- $\alpha^2 + \beta^2 = 0 \Leftrightarrow \alpha = 0$ και $\beta = 0$
- $\alpha^2 + \beta^2 > 0 \Leftrightarrow \alpha \neq 0$ ή $\beta \neq 0$.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 6

Να βρείτε τους πραγματικούς αριθμούς α και β για τους οποίους ισχύει:

$$\alpha^2 + \beta^2 + 13 = 2(3\alpha - 2\beta).$$

ΛΥΣΗ

Για τους αριθμούς α και β ισχύει ότι:

$$\alpha^2 + \beta^2 + 13 = 2(3\alpha - 2\beta) \Leftrightarrow \alpha^2 + \beta^2 + 13 = 6\alpha - 4\beta \Leftrightarrow \alpha^2 - 6\alpha + 9 + \beta^2 + 4\beta + 4 = 0$$
$$(\alpha - 3)^2 + (\beta + 2)^2 = 0 \Leftrightarrow \alpha - 3 = 0 \text{ και } \beta + 2 = 0 \Leftrightarrow \alpha = 3 \text{ και } \beta = -2.$$

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 7

Αν ισχύει: $1 \leq \alpha \leq 3$ και $-4 \leq \beta \leq -2$, να βρείτε μεταξύ ποιων αριθμών βρίσκονται οι τιμές των επόμενων παραστάσεων:

(α) $2\alpha + 3\beta$, (β) $\alpha - \beta$, (γ) $\alpha^2 + \beta^2$, (δ) $\frac{\alpha}{\beta}$.

ΛΥΣΗ

(α) Έχουμε:

- $1 \leq \alpha \leq 3 \xrightarrow{\cdot 2} 2 \leq 2\alpha \leq 6$ (1)
- $-4 \leq \beta \leq -2 \xrightarrow{\cdot 3} -12 \leq 3\beta \leq -6$ (2)

Προσθέτοντας κατά μέλη τις (1) και (2) έχουμε:

$$2 + (-12) \leq 2\alpha + 3\beta \leq 6 + (-6) \Leftrightarrow -10 \leq 2\alpha + 3\beta \leq 0.$$

(β) Δεν μπορούμε να αφαιρέσουμε κατά μέλη δύο ανισώσεις οπότε έχουμε:

- $1 \leq \alpha \leq 3$ (3)
- $-4 \leq \beta \leq -2 \xrightarrow{\cdot (-1)} 4 \geq -\beta \geq 2 \Leftrightarrow 2 \leq -\beta \leq 4$ (4)

Προσθέτοντας κατά μέλη τις (3) και (4) έχουμε:

$$1 + 2 \leq \alpha + (-\beta) \leq 3 + 4 \Leftrightarrow 3 \leq \alpha - \beta \leq 7.$$

(γ) Δεν μπορούμε να υψώσουμε στο τετράγωνο τα μέλη μιας ανισότητας αν όλα τα μέλη της δεν είναι θετικά, οπότε έχουμε:

- $1 \leq \alpha \leq 3 \Leftrightarrow 1^2 \leq \alpha^2 \leq 3^2 \Leftrightarrow 1 \leq \alpha^2 \leq 9$ (5)
- $-4 \leq \beta \leq -2 \xrightarrow{\cdot (-1)} 4 \geq -\beta \geq 2 \Leftrightarrow 2 \leq -\beta \leq 4 \Leftrightarrow 2^2 \leq (-\beta)^2 \leq 4^2 \Leftrightarrow 4 \leq \beta^2 \leq 16$ (6)

Προσθέτοντας κατά μέλη τις (5) και (6) έχουμε:

$$1 + 4 \leq \alpha^2 + \beta^2 \leq 9 + 16 \Leftrightarrow 5 \leq \alpha^2 + \beta^2 \leq 25.$$

(δ) Έχουμε:

- $1 \leq \alpha \leq 3$ (7)
- $-4 \leq \beta \leq -2 \xrightarrow{\cdot (-1)} 4 \geq -\beta \geq 2 \Leftrightarrow \frac{1}{4} \leq -\frac{1}{\beta} \leq \frac{1}{2}$ (8)

Πολλαπλασιάζοντας κατά μέλη τις (7) και (8) έχουμε:

$$1 \cdot \frac{1}{4} \leq \alpha \cdot \left(-\frac{1}{\beta}\right) \leq 3 \cdot \frac{1}{2} \Leftrightarrow \frac{1}{4} \leq -\frac{\alpha}{\beta} \leq \frac{3}{2} \xrightarrow{\cdot (-1)} -\frac{1}{4} \geq \frac{\alpha}{\beta} \geq -\frac{3}{2} \Leftrightarrow -\frac{3}{2} \leq \frac{\alpha}{\beta} \leq -\frac{1}{4}.$$

ΘΕΩΡΙΑ 8

ΔΙΑΣΤΗΜΑ	ΑΝΙΣΟΤΗΤΑ	ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ
	$\alpha \leq x \leq \beta$	$[\alpha, \beta]$
	$\alpha \leq x < \beta$	$[\alpha, \beta)$
	$\alpha < x \leq \beta$	$(\alpha, \beta]$
	$\alpha < x < \beta$	(α, β)
	$x \geq \alpha$	$[\alpha, +\infty)$
	$x > \alpha$	$(\alpha, +\infty)$
	$x \leq \alpha$	$(-\infty, \alpha]$
	$x < \alpha$	$(-\infty, \alpha)$

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 8

Να γράψετε με μορφή διαστήματος τα σύνολα των αριθμών x για τους οποίους ισχύει:

- (α) $1 \leq x \leq 5$, (β) $-2 < x < 4$, (γ) $-3 \leq x < 0$, (δ) $-7 < x \leq 13$, (ε) $x \geq 3$, (στ) $x \leq 1$,
(ζ) $x > -2$, (η) $x < -4$

ΛΥΣΗ

- (α) Είναι $1 \leq x \leq 5 \Leftrightarrow x \in [1, 5]$.
(β) Είναι $-2 < x < 4 \Leftrightarrow x \in (-2, 4)$.
(γ) Είναι $-3 \leq x < 0 \Leftrightarrow x \in [-3, 0)$.
(δ) Είναι $-7 < x \leq 13 \Leftrightarrow x \in (-7, 13]$.
(ε) Είναι $x \geq 3 \Leftrightarrow x \in [3, +\infty)$.
(στ) Είναι $x \leq 1 \Leftrightarrow x \in (-\infty, 1]$.
(ζ) Είναι $x > -2 \Leftrightarrow x \in (-2, +\infty)$.
(η) Είναι $x < -4 \Leftrightarrow x \in (-\infty, -4)$.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Άσκηση 1

(α) Αν $\alpha > 2$, να αποδείξετε ότι: $3(\alpha - 3) > \alpha - 5$

(β) Αν $\alpha < -3$, να αποδείξετε ότι: $6(\alpha + 1) < -3(1 - \alpha)$.

Άσκηση 2

(α) Αν ισχύει $\alpha < 3 < \beta$, να αποδείξετε ότι: $\alpha\beta + 9 < 3(\alpha + \beta)$

(β) Αν ισχύει $\alpha < -2 < \beta$, να αποδείξετε ότι: $\alpha^2 - 2\beta > \alpha(\beta - 2)$

(γ) Αν ισχύει $\alpha < \beta < -4$, να αποδείξετε ότι: $4\beta - \alpha(4 - \beta) < \alpha^2$

Άσκηση 3

Να αποδείξετε ότι:

(α) $\alpha(\alpha + 4\beta) \geq \beta(2\alpha - \beta)$, (β) $(\alpha - \beta)(\alpha + \beta) \geq \beta(4\alpha - 5\beta)$,

(γ) $2(x-1)^2 \geq (x+1)^2 - 8$, (δ) $\frac{(x+2)^2}{6} \geq \frac{x}{3} + \frac{1}{2}$, (ε) $5(x^2 + y^2) \geq (x + 2y)^2$,

(στ) $\beta^2 \geq \frac{\alpha\beta}{2} - \frac{(\alpha - \beta)^2}{8}$.

Άσκηση 4

(α) Αν $x \geq -1$, να αποδείξετε ότι: $x^3 - x^2 - x + 1 \geq 0$

(β) Αν $\alpha \geq \beta$, να αποδείξετε ότι: $\alpha^3 + \alpha^2\beta - \alpha\beta^2 - \beta^3 \geq 0$

(γ) Αν $x \leq -2$, να αποδείξετε ότι: $\frac{x^3}{2} - x^2 - 2x + 4 \leq 0$.

Άσκηση 5

Αν ισχύει $\alpha < \beta$, να αποδείξετε ότι: (α) $\alpha < \frac{\alpha + \beta}{2} < \beta$, (β) $\alpha < \frac{2\alpha + 3\beta}{5} < \beta$.

Άσκηση 6

Αν οι αριθμοί α και β είναι ομόσημοι, με $\alpha \leq \beta$, να αποδείξετε ότι: $\alpha - \frac{1}{\alpha} < \beta - \frac{1}{\beta}$.

Άσκηση 7

Αν $\alpha, \beta > 0$, να αποδείξετε ότι: (α) $(\alpha + \beta)\left(\frac{1}{\alpha} + \frac{1}{\beta}\right) \geq 4$, (β) $\frac{1}{\alpha} + \frac{4}{\beta} \geq \frac{9}{\alpha + \beta}$.

Άσκηση 8

Αν ισχύει: $0 < \alpha < \beta$, να αποδείξετε ότι: $\frac{\alpha}{\beta} < \frac{\beta + 1}{\alpha + 1} < \frac{\beta}{\alpha}$.

Άσκηση 9

Να αποδείξετε ότι:

(α) $\alpha^2 - 4\alpha + 5 > 0$, (β) $\alpha^2 - \alpha + 1 > 0$, (γ) $\alpha^4 - 7\alpha^2 + 16 > 0$,

(δ) $\alpha^2 + \beta^2 + \gamma^2 + \delta^2 \geq 2(\alpha\beta - \gamma\delta)$, (ε) $\alpha^2 + \beta^2 + 18 \geq 6(\alpha - \beta)$.

Άσκηση 10

Αν $\alpha + \beta \geq 0$, να αποδείξετε ότι: (α) $\alpha^3 + \beta^3 \geq \alpha\beta(\alpha + \beta)$, (β) $\frac{\alpha^3 + \beta^3}{2} \geq \left(\frac{\alpha + \beta}{2}\right)^3$.

Άσκηση 11

(α) Αν $x, y > 0$, να αποδείξετε ότι: $\frac{x}{y} + \frac{y}{x} \geq 2$,

(β) Αν $\alpha, \beta, \gamma > 0$, να αποδείξετε ότι: $\frac{\alpha + \beta}{\gamma} + \frac{\beta + \gamma}{\alpha} + \frac{\gamma + \alpha}{\beta} \geq 6$.

Άσκηση 12

Δίνονται οι αριθμοί $\alpha, \beta, \gamma > 0$. Να αποδείξετε ότι:

(α) $2(\alpha^2 + \beta^2) \geq (\alpha + \beta)^2$, (β) $\frac{\alpha^2 + \beta^2}{\alpha + \beta} + \frac{\beta^2 + \gamma^2}{\beta + \gamma} + \frac{\gamma^2 + \alpha^2}{\gamma + \alpha} \geq \alpha + \beta + \gamma$.

Άσκηση 13

Αν ισχύει: $\alpha - 1 < 0$, να συγκρίνετε τους αριθμούς:

(α) $x = 7 - 4\alpha$ και $y = 4 - \alpha$, (β) $x = \alpha^3 - 2$ και $y = \alpha^2 - 2\alpha$.

Άσκηση 14

Να συγκρίνετε τους αριθμούς:

(α) $x(x - 6)$ και $2(x - 8)$, (β) $\alpha(4\alpha - 3\beta)$ και $\beta(\alpha - \beta)$.

Άσκηση 15

Αν $\alpha > 0$, να συγκρίνετε τους επόμενους αριθμούς:

(α) $\alpha^2\beta - \alpha^3$ και $\alpha\beta^2 + 3\alpha^2\beta$, (β) $(\alpha + 1)^3$ και $1 + 3\alpha + 3\alpha^2$.

Άσκηση 16

Αν ισχύει: $0 < \alpha < \beta$, να συγκρίνετε τους επόμενους αριθμούς:

(α) $\frac{\alpha^5}{\beta^5}$ και 1, (β) $\frac{1}{\alpha^9}$ και $\frac{1}{\beta^9}$, (γ) $\alpha^{10}\beta^7$ και $\beta^{10}\alpha^7$.

Άσκηση 17

Να συγκρίνετε τους επόμενους αριθμούς:

(α) $5^{20} \cdot 7^{12}$ και $7^{20} \cdot 5^{12}$, (β) $6^6 \cdot 3^8$ και 3^{20} .

Άσκηση 18

Να βρείτε τους αριθμούς α και β για τους οποίους ισχύει:

(α) $\alpha^2 + \beta^2 - 2(\alpha - \beta) + 2 = 0$, (β) $\alpha^2 + \beta^2 = 4(\beta - 1)$.

Άσκηση 19

Να βρείτε τους αριθμούς x και y για τους οποίους ισχύει:

(α) $2x^2 + y^2 + 4 = 4x + 2xy$, (β) $2x^2 + 9y^2 = -9 - 6x(1 - y)$.

Άσκηση 20

(α) Να αποδείξετε ότι: $\alpha^2 + \beta^2 + 5 \geq 2(\alpha - 2\beta)$

(β) Πότε ισχύει η ισότητα στην παραπάνω σχέση;

Άσκηση 21

Να βρείτε τους αριθμούς α και β για τους οποίους ισχύει:

(α) $\alpha^2 + \beta^2 + 20 \leq 4(2\beta - \alpha)$, (β) $(\alpha + 1)^2 + \beta^2 \leq 4\alpha - 3(2\beta + 3)$,

(γ) $2\alpha^2 + \beta^2 + 9 \leq 2\alpha(3 - \beta)$.

Άσκηση 22

Αν ισχύει: $1 < \alpha < 3$ και $2 < \beta < 4$, να βρείτε μεταξύ ποιων αριθμών περιέχεται η τιμή καθεμίας από τις παραστάσεις:

(α) $2\alpha + 3\beta$, (β) $\alpha - \beta$, (γ) $3\alpha - 2\beta$, (δ) $-\alpha - 4\beta$, (ε) $3 - \alpha\beta$, (στ) $\frac{\alpha}{\beta} + 1$.

Άσκηση 23

Αν ισχύει: $2 < \alpha < 5$ και $2 < \beta < 4$, να βρείτε μεταξύ ποιων αριθμών περιέχεται η

τιμή καθεμίας από τις παραστάσεις:

(α) $\alpha^2 + 2\beta$, (β) $\alpha\beta - 5$, (γ) $\frac{1}{\alpha} + \beta$, (δ) $\frac{1}{\beta} - 2\alpha$, (ε) $\frac{2}{\alpha} - \frac{1}{\beta}$, (στ) $1 - \frac{2}{\alpha\beta}$.

Άσκηση 24

Αν ισχύει: $1 < \alpha < 2$ και $-3 < \beta < -2$, να βρείτε μεταξύ ποιων αριθμών περιέχεται η τιμή καθεμίας από τις παραστάσεις:

(α) $4\alpha - 3\beta$, (β) $\alpha^2 + \beta^2$, (γ) $\alpha\beta - 2$, (δ) $3 - \frac{\alpha}{\beta}$, (ε) $\alpha^3 - 3\beta^2$, (στ) $\frac{1}{\alpha} - \frac{2}{\beta}$.

Άσκηση 25

Αν ισχύει: $-2 < \alpha < -1$ και $-4 < \beta < -3$, να βρείτε μεταξύ ποιων αριθμών περιέχεται η τιμή καθεμίας από τις παραστάσεις:

(α) $4\alpha - 2\beta + 1$, (β) $2 - 3\alpha\beta$, (γ) $2\alpha^2 + \beta^2$, (δ) $\beta^2 - \alpha^3$, (ε) $(\alpha + 2)^2 - 2\beta$, (στ) $1 - \frac{\alpha}{\beta}$.

Άσκηση 26

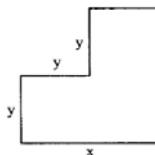
Αν ισχύει: $-2 < \alpha < 4$ και $1 < \beta < 5$, να βρείτε μεταξύ ποιων αριθμών περιέχεται η τιμή καθεμίας από τις παραστάσεις:

(α) $\frac{\alpha}{2} - 2\beta$, (β) α^2 , (γ) $\alpha\beta$, (δ) $\beta^2 - 2\alpha^2 - \alpha\beta$.

Άσκηση 27

Αν ισχύει: $5 < x < 8$ και $1 < y < 2$, να βρείτε μεταξύ ποιων αριθμών περιέχεται η τιμή καθεμίας από τις παραστάσεις:

- (α) Η περίμετρος του διπλανού σχήματος,
(β) Το εμβαδόν του διπλανού σχήματος.

Άσκηση 28

Να βρείτε σε μορφή διαστήματος τα σύνολα των αριθμών x που ικανοποιούν τις παρακάτω σχέσεις:

(α) $2 \leq x \leq 6$, (β) $1 < x \leq 5$, (γ) $-4 \leq x < 3$, (δ) $-8 < x < -2$, (ε) $x > 4$,
(στ) $x \leq -5$, (ζ) $x < 0$, (η) $x \geq -1$.

Άσκηση 29

Αν $x \in [1, 2]$ και $y \in [3, 4]$, να γράψετε σε μορφή διαστήματος τα σύνολα στα οποία ανήκουν οι αριθμοί:

(α) $\alpha = 2x + 3y$, (β) $\beta = 3x - 2y$, (γ) $\gamma = -4x - y$, (δ) $\delta = xy - 6$.

Άσκηση 30

Με βασικό σύνολο το $\mathbb{R}$ θεωρούμε τα σύνολα $A = [2, +\infty)$ και $B = (-\infty, 6)$.

Να βρείτε τα σύνολα:

(α) $A \cup B$, (β) $A \cap B$, (γ) A' , (δ) B' , (ε) $A' \cap B'$, (στ) $A \cup B'$,
(ζ) $A - B$, (η) $B - A$.

Άσκηση 31

Με βρείτε τα σύνολα $A \cup B$ και $A \cap B$ σε καθεμία από τις επόμενες περιπτώσεις.

(α) $A = [1, 4]$ και $B = (3, 5)$, (β) $A = [2, 7]$ και $B = [7, 10]$,
(γ) $A = [-1, 2]$ και $B = (2, 3)$, (δ) $A = [-3, 1]$ και $B = (-1, 1)$.

Άσκηση 32

Για τους πραγματικούς αριθμούς x και y ισχύει: $(24 + 3x)^2 + (9y + 18)^2 = 0$.

- (α) Να βρείτε τους αριθμούς x και y .
(β) Να βρείτε την τιμή της παράστασης:

$$A = \frac{(x^{-2}y^{-13}\omega^{-2})^{-3}(y^2\omega^{-3}):x^{-1}}{(x^2y^3\omega^2)^3(x^{-3}y^{-2}\omega^3)}, \text{ όπου } \omega \neq 0.$$

Άσκηση 33

(α) Να αποδείξετε ότι: $\alpha^2 + \beta^2 - 2\alpha + 2\beta + 2 \geq 0$

(β) Αν οι αριθμοί $\alpha, \beta \neq 0$ είναι ετερόσημοι, να συγκρίνετε τους αριθμούς:

$$\frac{2-\alpha}{\beta} \text{ και } \frac{\beta+2}{\alpha} + \frac{2}{\alpha\beta}.$$

Άσκηση 34

Για τους αριθμούς α και β ισχύει: $\alpha\beta + 1 > \alpha + \beta > 2$

(α) Να αποδείξετε ότι: $\alpha - 1 > 0$ και $1 - \beta < 0$.

(β) Να αποδείξετε ότι: $\frac{1}{\alpha^2} < \frac{1}{\alpha-1} - \frac{1}{\alpha}$.

(γ) Να συγκρίνετε τους αριθμούς: $x = \beta^3 - 1$ και $y = \beta^2 - \beta$.

Άσκηση 35

(α) Να αποδείξετε ότι: $x^2 + y^2 \geq \frac{1}{2}(x+y)^2$.

(β) Αν ισχύει: $\alpha, \beta > 0$ και $\alpha + \beta = 1$, να αποδείξετε ότι:

$$(i) \frac{1}{\alpha} + \frac{1}{\beta} \geq 4, (ii) \left(\alpha + \frac{1}{\alpha}\right)^2 + \left(\beta + \frac{1}{\beta}\right)^2 \geq \frac{25}{2}.$$

Άσκηση 36

Έστω $\alpha, \beta, \gamma > 0$. Να αποδείξετε ότι:

$$(α) \frac{\alpha}{\beta} + \frac{\beta}{\alpha} \geq 2, (β) (\alpha + \beta)(\beta + \gamma)(\gamma + \alpha) \geq 8\alpha\beta\gamma,$$

$$(γ) \text{ αν επιπλέον ισχύει: } \alpha + \beta + \gamma = 1, \text{ τότε: } \left(\frac{1}{\alpha} - 1\right)\left(\frac{1}{\beta} - 1\right)\left(\frac{1}{\gamma} - 1\right) \geq 8.$$

Άσκηση 37

(α) Να αποδειχθεί ότι: $(\alpha + \beta)^2 - (\alpha - \beta)^2 = 4\alpha\beta$

(β) Ένα ορθογώνιο, του οποίου οι διαστάσεις είναι x και y , έχει περίμετρο 20m.

(i) Να εκφραστεί το y με τη βοήθεια του x .

(ii) Να εκφραστεί το εμβαδόν E του ορθογωνίου με τη βοήθεια του x , χρησιμοποιώντας τη σχέση του ερωτήματος (α).

(iii) Να αποδειχθεί ότι το εμβαδόν E είναι μικρότερο ή ίσο των 25 m^2 .

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο - ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ – 2.2
ΘΕΜΑ 2^ο

Άσκηση 1

(α) Να αποδείξετε ότι για οποιουδήποτε πραγματικούς αριθμούς x, y ισχύει:

$$(x-1)^2 + (y+3)^2 = x^2 + y^2 - 2x + 6y + 10.$$

(β) Να βρείτε τους αριθμούς x, y , ώστε: $x^2 + y^2 - 2x + 6y + 10 = 0$.

Άσκηση 2

Δίνονται οι παραστάσεις: $K = 2\alpha^2 + \beta^2$ και $\Lambda = 2\alpha\beta$, όπου $\alpha, \beta \in \mathbb{R}$

(α) Να αποδείξετε ότι: $K \geq \Lambda$ για κάθε τιμή των α, β .

(β) Για ποιες τιμές των α, β ισχύει η ισότητα $K = \Lambda$;

Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας;

Άσκηση 3

Δίνονται οι παραστάσεις: $K = 2\alpha^2 + \beta^2 + 9$ και $\Lambda = 2\alpha(3 - \beta)$, όπου $\alpha, \beta \in \mathbb{R}$

(α) Να αποδείξετε ότι: $K - \Lambda = (\alpha^2 + 2\alpha\beta + \beta^2) + (\alpha^2 - 6\alpha + 9)$

(α) Να αποδείξετε ότι: $K \geq \Lambda$ για κάθε τιμή των α, β .

(β) Για ποιες τιμές των α, β ισχύει η ισότητα $K = \Lambda$;

Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας;

Άσκηση 4

Αν $2 \leq x \leq 3$ και $1 \leq y \leq 2$, να βρείτε μεταξύ ποιων ορίων βρίσκεται η τιμή καθεμίας από τις παραστάσεις:

(α) $x + y$, (β) $2x - 3y$, (γ) $\frac{x}{y}$.

Άσκηση 5

Αν για τους πραγματικούς αριθμούς x και y ισχύουν $3 \leq x \leq 5$ και $-2 \leq y \leq -1$, να βρείτε τα όρια των οποίων βρίσκονται οι τιμές των παραστάσεων:

(α) $y - x$, (β) $x^2 + y^2$.

Άσκηση 6

Για τους πραγματικούς αριθμούς α, β ισχύουν $2 \leq \alpha \leq 4$ και $-4 \leq \beta \leq -3$.

Να βρείτε τα όρια μεταξύ των οποίων περιέχεται η τιμή καθεμίας από τις παραστάσεις:

(α) $\alpha - 2\beta$, (β) $\alpha^2 - 2\alpha\beta$.

Άσκηση 7

Ορθογώνιο παραλληλόγραμμο έχει μήκος x εκατοστά και πλάτος y εκατοστά αντίστοιχα. Αν για τα μήκη x και y ισχύει: $4 \leq x \leq 7$ και $2 \leq y \leq 3$, τότε:

(α) Να βρείτε τα όρια μεταξύ των οποίων περιέχεται η τιμή της περιμέτρου του ορθογωνίου παραλληλογράμμου,

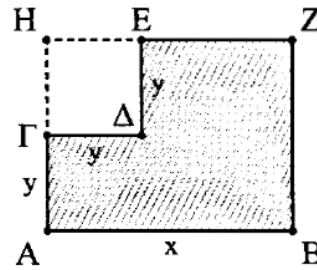
(β) Αν το x μειωθεί κατά 1 και το y τριπλασιαστεί, να βρείτε τα όρια μεταξύ των οποίων περιέχεται η τιμή της περιμέτρου του νέου ορθογωνίου παραλληλογράμμου.

Άσκηση 8

Από το ορθογώνιο ABZH αφαιρέθηκε το τετράγωνο ΓΔΕΗ πλευράς y .

(α) Να αποδείξετε ότι η περίμετρος του γραμμοσκιασμένου σχήματος ΕΖΒΑΓΔ που

απέμεινε δίνεται από τη σχέση: $\Pi = 2x + 4y$
 (β) Αν ισχύει: $5 < x < 8$ και $1 < y < 2$,
 να βρείτε μεταξύ ποιών αριθμών βρίσκεται
 η τιμή της περιμέτρου του παραπάνω
 γραμμοσκιασμένου σχήματος.

Άσκηση 9

Αν $0 < \alpha < 1$, τότε:

(α) Να αποδείξετε ότι: $\alpha^3 < \alpha$, (β) Να διατάξετε από τον μικρότερο προς τον
 μεγαλύτερο τους αριθμούς: $0, \alpha^3, 1, \alpha, \frac{1}{\alpha}$.

Άσκηση 10

Δίνονται οι πραγματικοί αριθμοί α, β με $\alpha > 0$ και $\beta > 0$. Να αποδείξετε ότι:

(α) $\alpha + \frac{4}{\alpha} \geq 4$, (β) $\left(\alpha + \frac{4}{\alpha}\right)\left(\beta + \frac{4}{\beta}\right) \geq 16$.